

แหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสมของอาเซียน¹ (ASEAN Cumulative Rules of Origin)

ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวกับกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า

- **ความหมาย:** กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้า มีแหล่งกำเนิดจากประเทศใด
- **ความตกลงทั่วไประหว่างประเทศภายใต้ WTO** กำหนดให้จำแนก Rules of Origin ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่
  - 1) **Non-Preferential Rules of Origin** คือ กฎหมาย ข้อบังคับ และคำวินิจฉัย ที่ออกโดยฝ่ายบริหาร ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อให้ประเทศสมาชิก WTO ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาตรวจหาแหล่งกำเนิดสินค้าอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นมาตรฐานเดียวกัน
  - 2) **Preferential Rules of Origin** คือ กฎหมาย ข้อบังคับ และคำวินิจฉัย ที่ออกโดยฝ่ายบริหาร ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อให้ประเทศสมาชิก นำไปใช้ในการจำแนกชนิดสินค้า เพื่อการขอรับสิทธิพิเศษภายใต้สนธิสัญญา หรือนโยบายทางการค้าซึ่งจะนำไปสู่การให้สิทธิทางภาษีต่อกัน (เช่น การขอรับสิทธิพิเศษภายใต้ AFTA FTA เป็นต้น)
- **หลักเกณฑ์ที่ใช้เพื่อหาแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ WTO** แบ่ง เป็น 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้
  - 1) **Wholly Obtained Goods (WO)** หมายถึง สินค้าส่งออกที่ผลิตมาจากวัตถุดิบในประเทศทั้งหมดโดยไม่มีการนำเข้า หรือ ผลิตได้จากธรรมชาติโดยตรงในประเทศใดประเทศหนึ่ง ได้แก่ 1) สัตว์มีชีวิตที่เกิดและโตในประเทศนั้น 2) สัตว์มีชีวิตที่ได้จากการล่า ตก คัด หรือจับในประเทศนั้น 3) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์มีชีวิตในประเทศนั้น 4) พืชและผลิตภัณฑ์จากพืชที่ได้จากการเก็บเกี่ยว เก็บ หรือคัดในประเทศนั้น 5) ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากของตามข้อ 4 6) เศษของ ของที่ได้จากการผลิต ขบวนการผลิต หรือการบริโภคที่กระทำในประเทศนั้น 7) ของที่ใช้แล้วที่รวบรวมได้ในประเทศนั้น เฉพาะที่เหมาะสมสำหรับการนำกลับมาใช้เป็นวัตถุดิบ 8) สินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศนั้น โดยเฉพาะจากผลิตภัณฑ์ตาม ข้อ 1-7 ข้างต้น
  - 2) **Substantial Transformation Criteria (ST)** คือ เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญที่เพียงพอ แบ่งออกเป็น 4 เกณฑ์ ได้แก่

¹ ที่มา: เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “แหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสมของอาเซียน” จัดโดย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2547

- a) **เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านพิกัดภาษีศุลกากร²** (A Criterion of Change in Tariff Classification) หมายถึง สินค้าจะได้รับการพิจารณาว่ามีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญเมื่อสินค้านั้น ถูกจำแนกพิกัดฯให้อยู่ในรูป ตอน ประเภท หรือประเภทย่อย ที่แตกต่างไปจากพิกัดฯ ของวัตถุดิบเข้าที่ใช้ในการผลิตสินค้านั้น หรือก็คือ พิกัดสินค้าส่งออกจะต้องแตกต่างจากพิกัดสินค้านำเข้ามาผลิตเพื่อการส่งออก ตามเกณฑ์ที่ตกลงกัน เช่น กรณีอินเดียตกลงกันที่ระดับ 4 หลัก หากกระบวนการผลิตที่ทำให้พิกัดสินค้าส่งออกแตกต่างจากนำเข้าในระดับ 4 หรือ 2 หลัก ก็ใช้กฎ Rule of Origin ได้ เป็นต้น
- b) **เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในตัวสินค้า** (A Criterion of Value Added) สินค้าจะได้รับการพิจารณาว่ามีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญเมื่อสินค้านั้น ถูกทำให้มูลค่าเพิ่มขึ้นไปจนถึงระดับที่ได้กำหนดไว้ โดยอัตราตามราคา โดยมีวิธีการคำนวณ 2 วิธี คือ
1. **คำนวณหามูลค่าที่เพิ่มขึ้นโดยตรง (Direct Method)** เป็นการกำหนดปริมาณน้อยที่สุด ขององค์ประกอบภายในประเทศ (Local Content) โดยคิดเฉพาะมูลค่าขององค์ประกอบที่เกิดขึ้นภายในประเทศแต่เพียงอย่างเดียว เช่น นำเข้าเมล็ดแป้งสาลี จากออสเตรเลีย มูลค่า 117 USD ต่อเมตริกตัน (C.I.F) เมื่อนำไปผ่านกระบวนการผลิตแล้วมีมูลค่าเพิ่มขึ้นในประเทศ 82 USD ต่อเมตริกตัน (คำนวณจากค่าวัตถุดิบในประเทศ ค่าแรง ค่าใช้จ่ายต่างๆ และกำไร) แล้วส่งออกเป็นแป้งสาลีมูลค่า 199 USD ต่อเมตริกตัน (F.O.B) จะได้ $Local\ Content = 82/199 * 100 = 41.2\%$
  2. **คำนวณหามูลค่าที่เพิ่มขึ้นโดยทางอ้อม (Indirect Method)** เป็นการยอมให้มีวัตถุดิบเข้า (Non-Originating Material) ได้มากที่สุด เช่น การนำเข้าเมล็ดข้าวสาลีมูลค่า 117 USD ต่อเมตริกตัน (C.I.F.) มูลค่าส่งออกแป้งสาลี 199 USD ต่อเมตริกตัน (F.O.B) การคำนวณหา Local Content จะใช้วิธีทางอ้อมโดยหาว่านำเข้าเป็นสัดส่วนเท่าไร และหักออกจาก 100 ก็จะได้ $Local\ Content = 100 - (117/199) = 41.2\%$
- c) **เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงขบวนการผลิต** (A Criterion of Manufacturing or Processing Operation) สินค้าจะได้รับการพิจารณาว่ามีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญเมื่อสินค้านั้นถูกนำไปผ่านกรรมวิธีการผลิตที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ

² พิกัดฯในระบบฮาร์โมนิซ (Harmonized System) มีการจัดแบ่งสินค้าออกเป็น 21 หมวด 97 ตอน เกณฑ์การจำแนกพิกัดฯที่เกี่ยวข้องในเรื่องการกำหนดเกณฑ์แหล่งกำเนิดสินค้า ได้แก่ ตอน (Chapter) = 2 หลัก ประเภท (Heading) = 4 หลัก และประเภทย่อย (Sub-Heading) = 6 หลัก

หรือผ่านกระบวนการที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเคมีในกระบวนการผลิตในประเทศจนทำให้เกิดปฏิกิริยาที่ส่งผลให้โครงสร้างทางเคมีเปลี่ยนไป เป็นต้น

- d) **Product Specific Criteria** เป็นการกำหนดเกณฑ์แหล่งกำเนิดของสินค้าแต่ละชนิดตามความเหมาะสม เช่น กำหนดให้นมที่ใช้ในการผลิตไอศกรีม ที่ขอรับสิทธิการลดภาษีภายใต้ ASEAN-China FTA นั้น จะต้องนำเข้าเฉพาะจากประเทศสมาชิกภายใต้ ASEAN-China FTA หรือ กำหนดให้ผลิตภัณฑ์รองเท้าที่ขอรับสิทธิการลดภาษีภายใต้ India-Thailand FTA ต้องใช้เกณฑ์แหล่งกำเนิดเป็น พิกัด 4 หลัก + 40% ของ Local Content เป็นต้น

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า ภายใต้ความตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากันของอาเซียน (Agreement on Common Effective Preferential Tariff: CEPT)

ในการพิจารณาแหล่งกำเนิดสินค้าที่มีสิทธิได้รับสิทธิพิเศษฯ ภายใต้ AFTA ให้ถือปฏิบัติตามกฎ ดังนี้

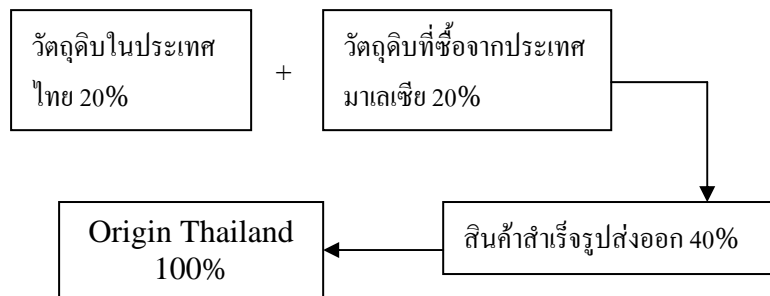
- **กฎข้อที่ 1:** สินค้าที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศอาเซียน หมายถึง สินค้าที่นำเข้ามายังอาณาเขตของประเทศสมาชิกประเทศหนึ่งจากประเทศสมาชิกอีกประเทศหนึ่ง ในลักษณะที่เป็นการตรงส่งโดยตรง จะมีสิทธิได้รับสิทธิพิเศษฯ ถ้ามีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดในเรื่องแหล่งกำเนิดฯ ภายใต้เงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้
  - 1) สินค้าที่ผลิตขึ้นได้โดยใช้วัตถุดิบของประเทศนั้นทั้งหมด หรือสินค้าที่ได้จากในประเทศสมาชิกผู้ส่งออกทั้งหมด ตามกฎข้อที่ 2 หรือ
  - 2) สินค้าที่ผลิตขึ้น หรือ ได้จากในประเทศสมาชิกผู้ส่งออก โดยมีได้ใช้วัตถุดิบของประเทศนั้นทั้งหมด ทั้งนี้ สินค้านั้นจะมีคุณสมบัติ ได้รับสิทธิพิเศษฯ ภายใต้กฎข้อ 3 หรือ กฎข้อ 4
- **กฎข้อที่ 2: Wholly Obtained Goods (WO)** เกณฑ์สินค้าที่ผลิตขึ้นโดยใช้วัตถุดิบของประเทศนั้น หรือสินค้าที่ได้จากประเทศสมาชิกผู้ส่งออกตามความหมายของกฎข้อ 1(ก)
- **กฎข้อที่ 3:** สินค้าที่ผลิตขึ้น หรือ ได้จากในประเทศสมาชิกผู้ส่งออกโดยมิได้ใช้วัตถุดิบของประเทศนั้นทั้งหมด
  - 1) **Direct Method** สินค้าจะถือว่ามิแหล่งกำเนิด จากประเทศสมาชิกอาเซียน หากว่าสินค้านั้นมีส่วนของวัตถุดิบที่มีแหล่งกำเนิดจากประเทศสมาชิก อย่างน้อยร้อยละ 40

- 2) **Indirect Method** สินค้าที่ผ่านการแปรสภาพและขั้นตอนการผลิตอันเป็นผลให้มูลค่ารวมของวัตถุดิบ ชิ้นส่วนหรือผลิตผลที่มีแหล่งกำเนิดจากประเทศนอกภาคีอาเซียน หรือจากแหล่งกำเนิดที่ไม่ปรากฏแน่ชัดที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้าจะต้องไม่เกินร้อยละ 60 ของมูลค่า F.O.B. และการแปรสภาพการผลิตขั้นสุดท้ายต้องกระทำในอาณาเขตของประเทศสมาชิกผู้ส่งออก

สูตรในการคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบของอาเซียน

$$= \text{มูลค่าของวัตถุดิบชิ้นส่วน หรือ ผลิตผลที่นำเข้ามาจากประเทศนอกภาคีอาเซียน} + \text{มูลค่าของวัตถุดิบชิ้นส่วนหรือผลิตผลจากแหล่งกำเนิดที่ไม่ปรากฏ/มูลค่าส่ง ออก (ราคา F.O.B.)} * 100 \leq 60\%$$

- **กฎข้อ 4: กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดแบบสะสม** สินค้าที่มีคุณสมบัติถูกต้องตามข้อกำหนดในเรื่องแหล่งกำเนิดฯ ตามกฎข้อ 1 และได้นำไปใช้ในประเทศสมาชิกหนึ่งเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าสำเร็จรูป ที่มีสิทธิได้รับสิทธิพิเศษฯ ในอีกประเทศหนึ่ง ให้ถือว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดในประเทศสมาชิกที่ซึ่งการผลิตหรือการแปรสภาพของสินค้าสำเร็จรูปได้กระทำขึ้น หากว่ามูลค่าวัตถุดิบของอาเซียนในสินค้านั้นรวมกันแล้ว ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 เช่น

หมายเหตุ: วัตถุดิบที่นำมาสะสม ก่อนนำมาสะสมจะต้องมีคุณสมบัติได้แหล่งกำเนิดในประเทศนั้นก่อน จึงจะสามารถนำวัตถุดิบนั้นมาทำการสะสมได้

- **กฎข้อที่ 5: การตราส่งโดยตรง** การตราส่งสินค้าในลักษณะต่อไปนี้ ให้ถือเป็นการตราส่งโดยตรงจากประเทศสมาชิกผู้ส่งออก ไปยังประเทศสมาชิกผู้นำเข้า
  - 1) ถ้าสินค้านั้น ถูกส่งผ่านอาณาเขตของประเทศภาคีอาเซียนประเทศอื่น
  - 2) ถ้าสินค้านั้นถูกส่งโดยไม่ผ่านอาณาเขตของประเทศนอกภาคีอาเซียนใดเลย
  - 3) สินค้าที่ถูกส่งผ่านประเทศนอกภาคีอาเซียนประเทศหนึ่ง หรือมากกว่า โดยจะมีการถ่ายลำเรือ หรือเก็บรักษาไว้ชั่วคราวในประเทศนั้นๆ หรือไม่ก็ตาม ต้องมีเงื่อนไขว่า

- (1) การส่งผ่านนั้น สืบเนื่องจากเหตุผลทางภูมิศาสตร์ หรือโดยการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดทางการขนส่งโดยเฉพาะ
- (2) สินค้าไม่ถูกนำออกสู่การซื้อขาย หรือใช้บริโภคในประเทศ นั้น และ
- (3) สินค้าต้องไม่ถูกกระทำการอื่นใดในประเทศนั้นมากไปกว่าการขนถ่ายสินค้าขึ้น และลง หรือการกระทำอื่นใดที่จำเป็นแก่การเก็บรักษาสินค้าให้อยู่ในสภาพที่ดีเท่านั้น

● **กฎข้อ 6: การปฏิบัติต่อหีบห่อ ประกอบด้วย**

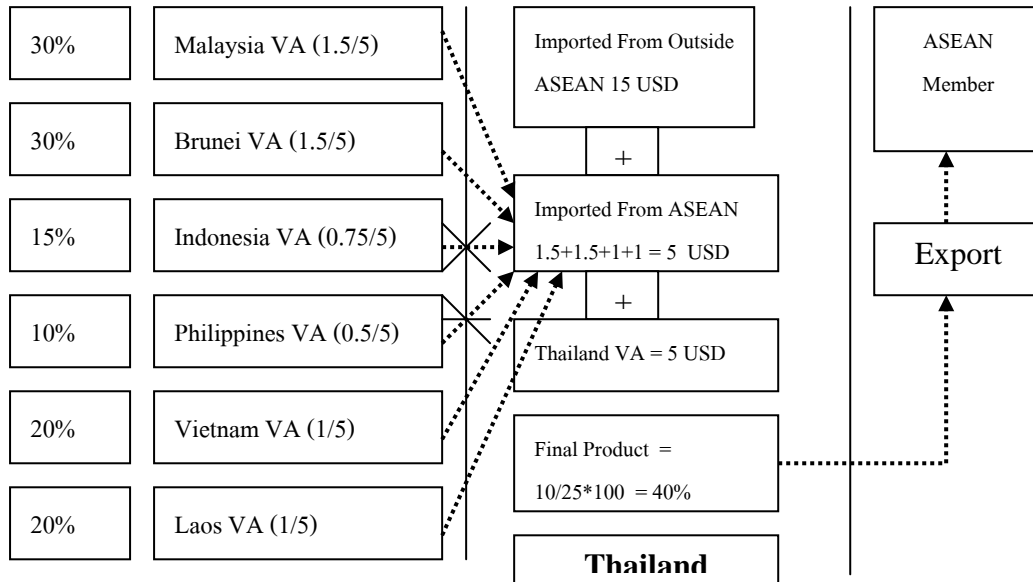
- 1) กรณีที่ประเทศสมาชิกมีข้อปฏิบัติในการแยกตัวสินค้าออกต่างหากจากหีบห่อ เพื่อวัตถุประสงค์ในการประเมินภาษีศุลกากร ประเทศสมาชิกนั้นอาจจะพิจารณาแหล่งกำเนิดของหีบห่อแยกต่างหากจากตัวสินค้า สำหรับสินค้าที่นำเข้าจากประเทศสมาชิกอื่นได้
- 2) กรณีไม่มีข้อปฏิบัติตามข้อ 1 ข้างต้น ต้องถือว่าหีบห่อเป็นส่วนรวมเดียวกันกับสินค้าทั้งหมด และในกรณีนี้ จะไม่มีการพิจารณาถือว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของหีบห่อที่จำเป็นสำหรับการขนส่ง หรือเก็บรักษาสินค้านั้น เป็นการนำเข้าจากประเทศนอกอาเซียน

● **กฎข้อ 7: หนังสือรับรองแหล่งกำเนิด สินค้าที่จะมีสิทธิขอรับสิทธิพิเศษฯ จะต้อง มีหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าที่ออกให้โดยหน่วยราชการที่ได้รับมอบหมายจากประเทศสมาชิกผู้ส่งออก และได้แจ้งให้สมาชิกอื่นทราบตามที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบการออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าที่จะได้จัดทำขึ้น และให้ความเห็นชอบโดยที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจอาเซียน (SEOM)**

● **กฎข้อ 8: การทบทวน** กฎเหล่านี้ อาจมีการทบทวน ตามความจำเป็นเมื่อมีการร้องขอจากประเทศสมาชิก และอาจเปิดให้มีการแก้ไขปรับปรุงตามที่จะได้มีการตกลงกัน โดยคณะมนตรีของ AFTA

Partial Cumulative Rule of ASEAN

Partial Cumulative Rule เป็นหลักเกณฑ์ที่ขณะนี้อาเซียนรับหลักการแล้ว โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ว่าวัตถุดิบที่จะนำมาสะสมได้ต้องมี Local Content อย่างน้อย 20% โดยการสะสมให้สะสมตามเปอร์เซ็นต์ที่มีอยู่จริงจนครบ 40% ตัวอย่างเช่น

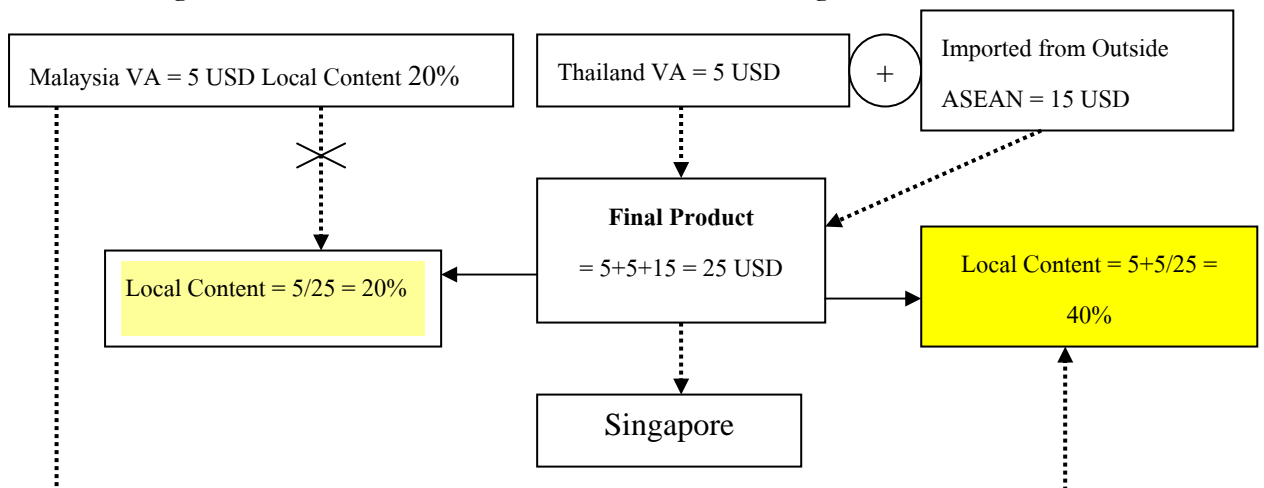

เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าสะสมแบบเดิม และแบบใหม่

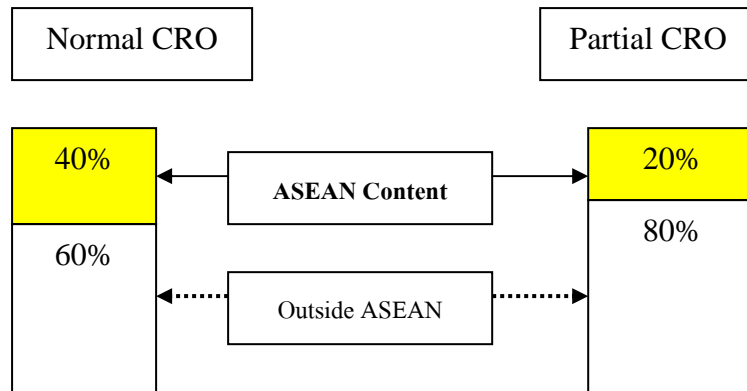
หลักเกณฑ์แบบเดิม	หลักเกณฑ์แบบใหม่
หลักเกณฑ์ CRO แบบ Full คือ Local Content ของ ASEAN ที่นำมาสะสมได้ต้องไม่ต่ำกว่า 40%	หลักเกณฑ์ CRO แบบ Partial คือ ถ้าการคำนวณมูลค่าวัตถุดิบของอาเซียนในสินค้าใดน้อยกว่า 40% ให้ใช้สัดส่วนมูลค่าวัตถุดิบของ ASEAN ตามความเป็นจริง ในการคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบในประเทศ

กรณีไม่ได้ Origin ตามเกณฑ์เดิม

กรณีได้ Origin ตามเกณฑ์ใหม่

สรุป

ข้อดีของ CRO แบบใหม่

1. เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศที่มีขนาดใหญ่ และมีวัตถุดิบมาก
2. เพิ่มปริมาณการค้าในภูมิภาค เนื่องจากสามารถนำวัตถุดิบที่มี ASEAN Content น้อยกว่าร้อยละ 40 มาใช้ในการคำนวณหา ASEAN Content ในการผลิตขั้นต่อไป
3. ธุรกิจขนาดเล็กและกลางมีโอกาสทางการค้ามากขึ้น

ข้อเสียของ CRO แบบใหม่

1. ทำให้การใช้สัดส่วนวัตถุดิบที่ผลิตในอาเซียนโดยรวมลดลง
2. เปิดโอกาสให้ปลอมแปลงแหล่งกำเนิดสินค้าได้ง่าย เพราะมีเอกสารที่เกี่ยวข้องมาก และตรวจสอบยาก
3. ไม่สนับสนุนให้มีการผลิตทั้งวงจร เพราะสามารถซื้อสินค้าขึ้นกลางจากประเทศนอกอาเซียน
4. ไม่มีความสอดคล้องในการคำนวณแหล่งกำเนิดสินค้า (Double Standard)

สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

23 พฤศจิกายน 2547